

Aanpassingen leerplannen eerste graad

Omwille van de voorlopige goedkeuring van de leerplannen van de eerste graad tot 1 september 2022 zijn de leerplannen van de algemene vorming en de basisopties opnieuw ingediend bij de onderwijsinspectie. Bij de herindiening werd een aantal wijzigingen doorgevoerd die leraren en lerarenteams toelaten om meer dan voorheen een aantal eigen pedagogisch-didactische keuzes te maken. Dat is gebeurd op uitdrukkelijk advies van de Raad van bestuur van Katholiek Onderwijs Vlaanderen; die heeft voluit gekozen voor kwaliteit van onderwijs en dus voor ruimte voor het inhoudelijk en pedagogisch-didactisch meesterschap van de leraar en het pedagogisch project van de school. Binnen de contouren die de Vlaamse regering heeft vastgelegd (o.m. de eindtermen eerste graad, goedkeuringscriteria leerplannen) en rekening houdend met de consistentie tussen de eerste en de tweede graad hebben we ernaar gestreefd om de leerplandoelen zo duidelijk mogelijk te formuleren.

Doorgaans zijn de aanpassingen aan de leerplannen minimaal en zal je je als leraar nog zeer sterk herkennen in het aangepaste leerplan. In dit document willen we een overzicht geven van alle grote specifieke aanpassingen die in de leerplannen van de eerste graad zijn gebeurd. Je vindt die in het detailoverzicht. Daarin zijn niet alle kleine, vormelijke aanpassingen opgenomen. Het is met andere woorden geen exhaustieve lijst van alle aanpassingen die in de leerplannen gebeurd zijn. Om die reden is het belangrijk dat je vanaf 1 september 2022 voor de algemene vorming in het eerste leerjaar van de eerste graad en voor de basisopties vertrekt van de aangepaste leerplannen. De leerplannen die vandaag gebruikt worden voor de algemene vorming in het eerste leerjaar van de eerste graad blijven volgend schooljaar (enkel nog) gelden in het tweede leerjaar van de eerste graad.

Je vindt zowel het huidige leerplan als het aangepaste leerplan vanaf 24 juni op de [leerplanpagina's](#) van de PRO-site. Vanaf eind augustus kan je beide versies ook raadplegen in de [digitale leerplantool](#).

Globaal overzicht

Een aantal aanpassingen geldt voor meerdere leerplannen.

- De doelen basisgeletterdheid werden beperkt tot de leerplannen Gemeenschappelijk funderend leerplan, Gemeenschappelijk leerplan ICT, Mens & samenleving/Maatschappelijke vorming, Nederlands en Wiskunde. Dat maakt het gemakkelijker voor de school en voor lerarenteams om met hiaten voor specifieke aspecten van basisgeletterdheid om te gaan. Waar mogelijk werd de formulering van de leerplandoelen vereenvoudigd. Meer informatie over basisgeletterdheid en een overzicht van alle doelen basisgeletterdheid vind je [hier](#).
- In veel leerplannen zijn er aanpassingen gebeurd in de wenken zonder grote inhoudelijke impact. In dat geval zijn de aanpassingen niet opgenomen in het detailoverzicht.

- In alle leerplannen van de basisopties werd de rubriek procedurele doelen verwijderd. De leerplandoelen in die rubriek zijn ofwel geschrapt in de leerplannen van de basisopties ofwel indien relevant, geïntegreerd in andere leerplandoelen of wenken. De Vlaamse regering besliste immers eerder om geen onderscheid meer te maken tussen transversale en inhoudelijke eindtermen. Daardoor viel de verplichting weg om die eindtermen in meerdere vakken aan bod te laten komen. Bovendien zorgde het onderscheid tussen inhoudelijke en procedurele doelen er in een aantal gevallen voor dat er een te sterke nadruk op procedurele doelen werd gelegd ten koste van tijd voor andere leerplandoelen.
- De linken bij ‘samenhang tussen vakken’ zijn aangepast en beperkt tot de meest essentiële linken. Dat geldt in het bijzonder voor het Gemeenschappelijk Funderend Leerplan.
- Om het overleg tussen leraren algemene vorming en leraren basisopties alle kansen te geven zijn in de leerplannen van de basisopties alle linken bij samenhang geschrapt.

In enkele leerplannen zijn naast die algemene aanpassingen verder geen noemenswaardige specifieke wijzigingen doorgevoerd. Om die reden vind je ze niet in het detailoverzicht. Het betreft volgende leerplannen:

- Artistieke vorming (I-ArVo-ab)
- Beeld (I-Bee-ab),
- Engels en Frans (I-EnFr-b, I-Eng-a, I-Fra-a),
- Muziek (I-Muz-ab),
- Nederlands (I-Ned-a, I-Ned-b),
- Techniek (I-Tec-a, I-Tec-b),
- Kunst en creatie (I-KuCr-a, I-KuCr-b),
- Moderne talen en wetenschappen (I-MTWM-a, I-MTWW-a),
- Opstroomoptie (I-Ops-b),
- Sport (I-Spo-a, I-Spo-b),
- STEM-techieken (I-StTe-b),
- STEM-technieken en STEM-wetenschappen (I-STSW-a)
- Topsport (I-Top-a).

Detailoverzicht

Overzicht leerplannen

1	Algemene vorming	3
1.1	Gemeenschappelijk funderend leerplan (GFL)	3
1.2	Gemeenschappelijk leerplan ICT (I-GLI-ab)	7
1.3	Aardrijkskunde (I-Aar-a)	7
1.4	Geschiedenis (I-Ges-a)	9
1.5	Lichamelijke opvoeding (I-LiOp-ab)	9
1.6	Maatschappelijke vorming (I-MaVo-b)	10
1.7	Mens & samenleving (I-M&S-a)	12
1.8	Natuurwetenschappen (I-Nat-a), Natuur en ruimte (I-NaRu-b), Natuur, ruimte & techniek (I-NRT-a, I-NRT-b)	14
1.9	Wiskunde (I-Wis-a)	19
1.10	Wiskunde (I-Wis-b)	20
2	Basisopties	22
2.1	Economie en organisatie A-stroom (I-EcOr-a)	22
2.2	Economie en organisatie B-stroom (I-EcOr-b)	22

2.3	Klassieke talen A-stroom (I-KlTa-a).....	23
2.4	Maatschappij en welzijn A-stroom (I-MaWe-a) overall	23
2.5	Maatschappij en welzijn B-stroom (I-MaWe-b).....	24
2.6	Voeding en horeca A-stroom (I-VoHo-a)	24
2.7	Voeding en horeca B-stroom (I-VoHo-b)	26

1 Algemene vorming

1.1 Gemeenschappelijk funderend leerplan (GFL)

De inhoudelijke wijzigingen in het GFL zijn eerder beperkt, maar het nieuwe leerplan verschilt op vier belangrijke punten:

- graadoverstijgend;
- groepering van de doelen;
- formulering van de wenken per graad;
- het aantal linken naar vakken is beperkt.

Het Gemeenschappelijk funderend leerplan (GFL) is een graadoverstijgend leerplan geworden. Dat betekent dat de leerplandoelen graadoverstijgend geformuleerd zijn. Dat biedt scholen de kans om over de graden heen de ontwikkeling van de leerlingen in kaart te brengen en te stimuleren. Sommige leerlingen zijn al vroegrijp, andere leerlingen zijn eerder laatbloeiers. Een voortijdige realisatie van sommige doelen is in een aantal gevallen dan ook onrealistisch en biedt geen kansen voor de *ontwikkeling* van de individuele persoon van elke leerling. Door te vertrekken van een ontwikkelingsgerichte visie houden we rekening met de neurologische, sociale en psychologische kenmerken eigen aan de leeftijd van de leerlingen, maar ook met andere externe factoren uit de omgeving en de leeromgeving van de jongere.

De sterkere aandacht voor de individuele ontwikkeling van de leerling blijft gereflecteerd in de opbouw van het leerplan. Het GFL is opgebouwd volgens tien verschillende krachtlijnen (Kwetsbaar en beloftevol, uniek en verbonden, geëngageerd en verantwoordelijk ...) waarbij telkens een funderende ambitie geformuleerd wordt met een algemene duiding. Onder elke krachtlijn staan de graadoverstijgende leerplandoelen. Die leerplandoelen worden op hun beurt geconcretiseerd in graadgebonden wenken: op die manier kunnen de doelen in verschillende tussenstappen gerealiseerd worden. Zo kan je bijvoorbeeld het graadoverstijgende leerplandoel ‘de leerlingen krijgen de kansen om zich te ontwikkelen’ in verschillende fasen realiseren: in de eerste graad op klasniveau, in de tweede graad op het niveau van de school en in de derde graad op het niveau van de samenleving. Het graadoverstijgende leerplan betekent dus niet dat bepaalde leerplandoelen slechts in één graad aan bod kunnen of moeten komen. Aan alle doelen moet in elke graad gewerkt worden, maar wel op zo’n manier dat de school de vrijheid en de ruimte krijgt om daarbij rekening te houden met de ontwikkeling van leerlingen en de eigen klemtonen die ze wil leggen vanuit het pedagogisch project.

De samenhang met andere vakken is in dit graadoverstijgend leerplan zo beperkt mogelijk opgenomen. Enkel wanneer een specifiek vak een cognitieve onderbouw biedt van of een heel sterke link vertoont met een GFL-doel, wordt dit expliciet aangegeven in het leerplan. In de eerste plaats omdat de realisering van het graadoverstijgend GFL de opdracht is van de volledige school die de doelen vanuit het eigen pedagogisch project kan realiseren. Dat kan enerzijds door vakoverschrijdende projecten gerealiseerd worden, anderzijds door verbinding te leggen met vakleerplannen (zonder dat het ‘gemeenschappelijke’ karakter ervan tenietgedaan wordt). De school kiest zelf welke leerplandoelen ze met welbepaalde vakken verbindt.

Een overzicht van de belangrijkste aanpassingen per leerplandoel:

Oorspronkelijk LPD	Nieuw LPD	Wijzigingen
Kwetsbaar en beloftevol		
Funderende ambitie: leerlingen ontwikkelen op betekenisvolle wijze de eigen identiteit		
LPD 1 De leerlingen ervaren de klas en de school als een plaats waar ze volop kansen krijgen om zich te ontwikkelen als leerling en als persoon.	LPD 1.1* De leerlingen ervaren de klas en de school als plaatsen waar ze kansen krijgen om zich te ontwikkelen als persoon.	
LPD 2* De leerlingen zijn zich bewust van hun gevoelens en leren deze herkennen en benoemen.	LPD 1.2 De leerlingen drukken hun overtuiging en mening uit.	
	LPD 1.3* De leerlingen verwoorden hun eigen gevoelens en die van anderen in een gepaste uitdruktingsvorm.	
LPD 3* De leerlingen vragen indien nodig ondersteuning en hulp bij persoonlijke problemen en voor problemen met anderen.	LPD 1.4* De leerlingen vragen hulp bij het leerproces en bij persoonlijke problemen.	LPD 3 en LPD 4 zijn samengevoegd tot LPD 1.4
LPD 4 De leerlingen weten waar en waarvoor ze hulp en begeleiding kunnen zoeken.		
Uniek en verbonden		
Funderende ambitie: de leerlingen gaan bewust en zorgzaam om met anderen.		
LPD 5* De leerlingen gaan op een respectvolle en zorgzame manier met elkaar om door sociaal vaardig te worden en elkaar feedback te geven.	LPD 2.1* De leerlingen gedragen zich zorgzaam en respectvol in relaties.	
LPD 6* De leerlingen dragen zorg voor de fysieke en mentale grenzen van zichzelf en van anderen.	LPD 2.2 De leerlingen bewaken de fysieke en mentale grenzen en van zichzelf en van anderen op een gelijkwaardige en respectvolle manier.	LPD 6 en 7 zijn samengevoegd tot LPD 2.2
LPD 7* De leerlingen gaan integer en respectvol om met de eigen gevoelens en met de gevoelens van anderen.		
LPD 8* De leerlingen trachten samen te werken om samen doelen te bereiken en bij te dragen tot een gezamenlijk resultaat.	LPD 2.3 De leerlingen werken samen om bij te dragen aan een gemeenschappelijk resultaat.	
LPD 9* De leerlingen nemen hun verantwoordelijkheid op om pest- en uitsluitingsgedrag te voorkomen en ertegen te reageren.	LPD 2.4* De leerlingen nemen hun verantwoordelijkheid om betekenisvolle relaties met anderen op te bouwen en pest- en uitsluitingsgedrag te voorkomen.	
	LPD 2.5* De leerlingen gaan constructief om met conflicten op school en in de klas.	LPD 2.5 Is toegevoegd om het omgaan met conflicten nog te expliciteren
Geëngageerd en verantwoordelijk		
Funderende ambitie: de leerlingen engageren zich bewust op school en in de samenleving.		
LPD 10* De leerlingen zijn bereid hun mening over zichzelf, de anderen en de samenleving bij te sturen.	LPD 3.1* De leerlingen vormen een eigen mening over zichzelf, anderen en de samenleving en zijn bereid die bij te sturen.	
LPD 11 De leerlingen participeren actief in besluitvorming in de school	LPD 3.2 De leerlingen hanteren inspraak, participatie en	

en daarbuiten en houden daarbij rekening met de rechten en de plichten van iedereen.	besluitvorming, waarbij ze rekening houden met de rechten en plichten van iedereen.	
LPD 12 De leerlingen nemen hun verantwoordelijkheid op om zich te engageren in de school en binnen de democratische samenleving.	LPD 3.3* De leerlingen ontwikkelen een integere op rechtvaardigheid en duurzaamheid gerichte levenshouding.	Gezien de inhoudelijk grote gelijkens werden LPD 12 en 13 LPD 3.3
LPD 13* De leerlingen ontwikkelen een integere, zorgzame en op duurzaamheid gerichte levenshouding.		
LPD 14 Leerlingen werken mee aan de realisatie van een meer duurzame, rechtvaardige en inspirerende samenleving.	LPD 3.4 Leerlingen werken mee aan de realisatie van een meer duurzame, rechtvaardige en inspirerende samenleving waar plaats is voor iedereen.	
Mediabewust en mediawijs Funderende ambitie: de leerlingen gaan bewust en zorgzaam om met media.		
	LPD 4.1 De leerlingen beoordelen de invloed van media op zichzelf en op de samenleving.	Dit leerplandoel werd toegevoegd
LPD 15 De leerlingen gebruiken media op een juridisch en ethisch correcte manier wat betreft privacy-regels, auteursrecht en portretrecht.	LPD 4.2 De leerlingen gebruiken media op een juridisch en correcte manier met aandacht voor privacyregels, auteursrecht en portretrecht en voor ethische en sociaal aanvaardbare gedragsregels.	
LPD 16 De leerlingen beoordelen de mogelijkheden en risico's van hun eigen en andermans gebruik van media en internet.	LPD 4.3 De leerlingen beoordelen doel, mogelijkheden en risico's van hun eigen en andermans gebruik van media en internet voor de (digitale) identiteit zowel van zichzelf als van anderen.	
Ondernemend en creatief Funderende ambitie: de leerlingen ontwikkelen hun creativiteit en ondernemingszin in de praktijk		
LPD 17 De leerlingen doorlopen een creatief denkproces waarbij ze een zelfgekozen idee stapsgewijs en volgens een vaste systematiek uitwerken.	LPD 5.1 De leerlingen doorlopen een creatief denkproces waarbij ze een zelfgekozen idee onderzoeken en vorm geven in de praktijk.	
Geïnformeerd leren Funderende ambitie: de leerlingen verwerven en verwerken informatie.		
LPD 18 De leerlingen hanteren een geschikte zoekstrategie om bronnen te selecteren en binnen die bronnen informatie op te zoeken.	LPD 6.1 De leerlingen zoeken informatie op in bronnen en gebruiken daarbij een geschikte zoekstrategie.	Formulering van het doel werd aangepast
LPD 19 De leerlingen beoordelen geselecteerde bronnen op bruikbaarheid, correctheid en betrouwbaarheid.	LPD 6.3 De leerlingen beoordelen geselecteerde bronnen en informatie op bruikbaarheid, correctheid en betrouwbaarheid.	
LPD 20 De leerlingen gebruiken verklarende en oriënterende overzichten om informatie terug te vinden in een bron.	LPD 6.2 De leerlingen gebruiken verklarende en oriënterende overzichten.	
LPD 21 De leerlingen nemen notities bij het lezen en beluisteren van teksten om zich doelgericht te informeren en daarover te communiceren.	LPD 6.5 De leerlingen nemen notities bij het lezen en beluisteren van teksten.	

LPD 22 De leerlingen gebruiken studievaardigheden om informatie te verwerken.	LPD 6.4 De leerlingen verwerken informatie uit verschillende bronnen tot een samenhangend en bruikbaar geheel.	LPD 22 en 23 werden samengevoegd tot LPD 6.4
LPD 23 De leerlingen verwerken informatie uit verschillende bronnen als een samenhangend en bruikbaar geheel.		
LPD 24 De leerlingen presenteren de verwerkte informatie.	LPD 6.6 De leerlingen presenteren verwerkte informatie.	
LPD 25 De leerlingen bewaren en beheren de verwerkte informatie.	LPD 6.7 De leerlingen ordenen en bewaren informatie.	
LPD 26 De leerlingen gebruiken schooltaal en vaktaal in functie van het leerproces.	LPD 6.8 De leerlingen gebruiken school- en vaktaal in functie van het leerproces.	
Bewust en betekenisvol lerend Funderende ambitie: de leerlingen nemen het eigen leren in handen en maken betekenisvolle keuzes.		
LPD 27 De leerlingen reflecteren over metacognitieve kennis en vaardigheden die belangrijk zijn voor hun leren.	LPD 7.3 De leerlingen verwerven metacognitieve kennis en vaardigheden en zetten die in bij het leren.	De volgorde van de doelen onder rubriek 7 werd aangepast
LPD 28 De leerlingen gebruiken studievaardigheden en leerstrategieën op een effectieve manier.	LPD 7.2 De leerlingen kunnen hun leren plannen en organiseren, en gebruiken studievaardigheden en leerstrategieën op een betekenisvolle manier.	
LPD 29 De leerlingen reflecteren over de eigen interesses, leeropvattingen, sterktes en zwaktes.	LPD 7.1 De leerlingen beoordelen eigen voorkeuren, interesses, mogelijkheden en beperkingen met betrekking tot leren en studeren, vakken en studiedomeinen.	
LPD 30 Leerlingen beoordelen hun leerproces en leerresultaten.	LPD 7.4 De leerlingen denken aan de hand van interne en externe, stabiele en veranderlijke factoren na over de mate waarin ze succesvol kunnen leren.	Doel is anders geformuleerd om 'leerproces' en leerresultaten' concreter in te vullen
LPD 31 De leerlingen beïnvloeden op positieve manier hun eigen leren.	LPD 7.5 De leerlingen beïnvloeden op een positieve manier hun eigen leren.	
LPD 32 De leerlingen voeren de nodige keuzetaken uit met het oog op een onderbouwde studiekeuze.	LPD 7.6 De leerlingen maken een onderbouwde studie- en/of beroepskeuze op basis van relevante inzichten en vaardigheden.	Volgorde is in de formulering van het doel gewijzigd
Gezond en veilig Funderende ambitie: de leerlingen gaan op een verantwoordelijke en positieve manier om met gezondheid en met veiligheid.		
LPD 33 De leerlingen tonen het belang van gezond gedrag en een gezonde levensstijl aan.	LPD 8.1 De leerlingen tonen hoe hygiëne, voeding en beweging de eigen gezondheid beïnvloeden.	
LPD 34* De leerlingen ontwikkelen een gezonde levensstijl.	LPD 8.2* De leerlingen ontwikkelen een gezonde levensstijl en reageren op mogelijk verslavend gedrag.	'en reageren op mogelijk verslavend gedrag' is toegevoegd. LPD 35 en 36 ook in LPD 8.2 verwerkt
LPD 35 De leerlingen analyseren oorzaken en effecten van verslavingen bij zichzelf en bij anderen.		
LPD 36* De leerlingen trachten verslavingen bij zichzelf en anderen te voorkomen en reageren adequaat op verslavend gedrag.		

LPD 37 De leerlingen handelen veilig in schoolse context en respecteren de veiligheidsvoorschriften en procedures.	LPD 8.3 De leerlingen handelen veilig in de school en respecteren de veiligheidsvoorschriften en -procedures.	
LPD 38 De leerlingen verplaatsen zich veilig als voetganger en fietser bij schoolse activiteiten. Zij kennen de verkeersregels en hebben oog voor risicofactoren.	LPD 8.4 De leerlingen verplaatsen zich veilig op weg naar school en bij buitenschoolse activiteiten vanuit inzicht in verkeersregels en risicofactoren.	
Cultureel en artistiek Funderende ambitie; de leerlingen waarderen cultuur en ontdekken creatieve en artistieke mogelijkheden.		
LPD 39* De leerlingen hebben aandacht voor de waarde van kunst en cultuur binnen hun persoonlijke ontwikkeling.	LPD 9.1* De leerlingen hebben aandacht voor kunst en cultuur binnen hun persoonlijke ontwikkeling.	
	LPD 9.2 De leerlingen geven vorm aan hun verbeelding in creatieve en artistieke expressie.	Dit leerplandoel werd toegevoegd
Zinrijk en betekenisvol Funderende ambitie: de leerlingen gedragen zich moreel verantwoordelijk en ontwikkelen levensbeschouwelijke gevoeligheid in dialoog.		
LPD 40* De leerlingen gaan op een respectvolle en correcte manier om met afspraken en regels binnen de school.	LPD 10.1 De leerlingen gaan op een respectvolle en correcte manier om met afspraken en regels binnen de school en in de samenleving.	
LPD 41* De leerlingen maken verantwoorde en onderbouwde ethische keuzes.	LPD 10.2 De leerlingen maken verantwoorde en onderbouwde ethische keuzes.	
LPD 42* De leerlingen dialogeren open en constructief met andere leerlingen over levensbeschouwing.	LPD 10.3 De leerlingen dialogeren open en constructief met andere leerlingen over levensbeschouwing.	
LPD 43* De leerlingen hebben aandacht voor wat hen beweegt en hun leven zin geeft.	LPD 10.4* De leerlingen hebben aandacht voor wat hen beweegt en hun leven zin geeft.	

1.2 Gemeenschappelijk leerplan ICT (I-GLI-ab)

In het GLI zijn de inhoudelijke aanpassingen minimaal.

Naar analogie met de tweede graad is het rekenblad als optioneel doel toegevoegd (LPD 12).

Het leerplan GLI van de eerste graad is vormelijk aangepast aan het leerplan GLI van de tweede graad. De structuur en de formulering van de doelen is overgenomen. Dat betekent concreet dat in het leerplan nu eerst de doelen omtrent digitale systemen en computationeel denken staan en pas daarna de doelen met betrekking tot het beheer van digitale inhoud en digitale vaardigheden.

Door het opsplitsen van het oorspronkelijke LPD 3 in drie leerdoelen nl. een doel voor tekstverwerking, voor presenteren en multimedia, is het aantal doelen uiteraard toegenomen.

Wat betreft de doelen basisgeletterdheid over het creëren van digitale teksten (LPD6), presentaties (LPD7) en multimediale bestanden (LPD8) gaat het telkens over de meest elementaire elementen van de afbakening. Bij teksten zijn de objecten beperkt tot afbeeldingen. Bij multimedia zijn enkel afbeeldingen verplicht te behandelen.

1.3 Aardrijkskunde (I-Aar-a)

Hieronder beschrijven we de aanpassingen in het leerplan Aardrijkskunde. We duiden de aanpassingen ook in een filmpje op de leerplanpagina [Aardrijkskunde eerste graad](#).

De indeling van de doelen is aangepast. De rubrieken ‘procedurele doelen’ en ‘conceptuele doelen’ zijn vervangen door vijf rubrieken, nl.

- Het landschap als systeem
- Veranderingen in landschappen doorheen de tijd
- Inzicht verwerven in systemen en hun interacties
- Geografische hulpbronnen en methodieken aanwenden
- Een ruimtelijk referentiekader opbouwen’

De laatste drie rubrieken zijn bedoeld om in samenhang met de eerste twee inhoudelijke rubrieken aan bod te komen.

Bepaalde procedurele doelen zijn niet langer opgenomen als apart LPD (oorspronkelijke LPD 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12 en 14).

Er is een aantal nieuwe doelen opgenomen:

- LPD 1, 15 en 21
- Oorspronkelijk LPD 2 is opgesplitst in 2 afzonderlijke doelen LPD 24 en 25 (absoluut en relatief situeren)

Bij bepaalde leerplandoelen is de formulering van de doelzin, afbakening of wenken aangepast:

- LPD 2 wenken: onderzoek vervangen door terreinonderzoek
- LPD 4 doelzin: karakteriseren in plaats van beschrijven
toevoeging reliëfelementen: 4 h's; extra uitleg i.v.m. behandeling van reliëfvormen.
- LPD 5 toevoeging in doelzin: 'op relevante ruimtelijke schaalniveaus'
- LPD 6 schrapping wenk
- LPD 7 toevoeging wenk
- LPD 8 volledige herformulering doelzin + nieuwe wenken
- LPD 10 aanpassing handelingswerkwoord in doel: opbouwen in plaats van beschrijven.
- LPD 12 lichte aanpassingen wenken
- LPD 13 lichte aanpassingen wenken
- LPD 14 lichte aanpassingen wenken
- LPD 20 volledige herformulering doelzin + aanpassing wenken
- LPD 23 herformulering doelzin + aanpassing wenken
De pop-ups zijn verwijderd.
- Oorspronkelijk LPD 1: Digitale en niet-digitale hulpmiddelen: opgenomen in de afbakening bij LPD 21
- Oorspronkelijk LPD 24: Landschapsvormende lagen: opgenomen in wenk bij LPD 1
- Oorspronkelijk LPD 1: Probleemoplossende strategieën: niet meer opgenomen
- Oorspronkelijk LPD 20: Reliëfelementen: opgenomen in wenk bij LPD 4

Overzicht:

Oorspronkelijk LPD	Nieuw LPD
1	23
2	24 - 25
3	niet opgenomen
4	niet opgenomen

5	niet opgenomen
6	niet opgenomen
7	niet opgenomen
8	niet opgenomen
9	niet opgenomen
10	niet opgenomen
11	niet opgenomen
12	niet opgenomen
13	18
14	niet opgenomen
15	19
16	20
17	15
18	2
19	3
20	4
21	5
22	8
23	22
24	9
25	7
26	25
27	24
28	6
29	10
30	11
31	12
32	13
33	14
34	16
35	17
36	20

1.4 Geschiedenis (I-Ges-a)

Een inhoudelijke wijziging bij LPD 28: verwijderd uit de afbakening: *Actief gebruik van de begrippen ‘democratie’ en ‘rechtstaat’; voor de hedendaagse democratie wordt uitgegaan van het referentiekader ‘Competences for democratic culture’ (Raad van Europa); hedendaags perspectief omvat zowel de eigen leefwereld als de actualiteit.*

In LPD 30 werd alle afbakening verwijderd omdat die al aan bod komt in LPD 28.

1.5 Lichamelijke opvoeding (I-LiOp-ab)

In het leerplan Lichamelijke opvoeding zijn volgende aanpassingen doorgevoerd:

- de benaming van de rubrieken, de volgorde van de doelen en bijhorende wenken zijn in functie van continue leerlijnen aangepast aan het leerplan van de 2de graad II-LiOp-ddaa;
- de zoals-constructies in LPD 1 en 13 zijn opgenomen in de wenken;
- de leerplandoelen 18 en 19 zijn attitudinaal;
- de pop-up kreeg de benaming ‘bewegingsdomeinen’.

Overzicht:

Oorspronkelijk LPD	Nieuw LPD	Wijzigingen
De nummers van rubriek 4.1 wijzigden niet.		
10	10	
11	14	
12	12	
13	11	Aanpassing doelzin
14	18	Attitudinaal doel
15	17	
16	19	Attitudinaal doel
17	13	Aanpassing doelzin
18	15	
19	16	

1.6 Maatschappelijke vorming (I-MaVo-b)

Ten gevolge van de ontwikkeling van een graadoverstijgend Gemeenschappelijk funderend leerplan zijn volgende doelen of aspecten toegevoegd:

- LPD 3: mentale en lichamelijke ontwikkelingen binnen de puberteit;
- LPD 6: toevoeging ‘seksuele gezondheid’ (gezonde levensstijl);
- LPD 7: positieve en negatieve aspecten van verslaving;
- LPD 11: toevoeging ‘fase van de puberteit’;
- LPD 14: relationele en seksuele integriteit.

Een aantal (onderdelen van) leerplandoelen of afbakening kwam voor in meerdere leerplannen en is daardoor verwijderd of aangepast:

- LPD 33 (begrippen): verwijderd - opgenomen in leerplannen I-NaRu-b en I-NRT-b;
- LPD 34 (situeren): aangepast;
- LPD 39 (kunst- en cultuuruitingen): verwijderd - opgenomen in leerplannen I-ArVo-ab, I-Bee-ab en I-Muz-ab.

Met het oog op vereenvoudiging is de formulering van volgende doelen, elementen uit doelen of afbakening aangepast:

- LPD 2 (keuzeproces)
- LPD 4 (zelfvertrouwen)
- LPD 9 (budgettaire keuzes)
- LPD 10 (betaalmiddelen en verkoopkanalen)
- LPD 13 (groepsopdracht)
- LPD 19 (prijs, behoeften ...)
- LPD 20 (lenen, schuld en sparen)
- LPD 21 (inkomsten en uitgaven)
- LPD 24 (democratie)
- LPD 28 (ondernemingen)
- LPD 30 (duurzaamheid).

Met het oog op vereenvoudiging zijn de volgende doelen geschrapt:

- LPD 6 (mediagebruik en risico voor gezondheid)

- LPD 15: (pest- en uitsluitingsgedrag).

Doelen basisgeletterdheid:

- Het doel basisgeletterdheid 'De leerling maakt budgettaire keuzes rekening voor zichzelf en houdt daarbij rekening met een eigen budget en een gezinsbudget' is in de nieuwe versie van het leerplan opgedeeld en aan meerdere leerplandoelen gekoppeld: LPD 9 = BG (budgettaire keuzes), LPD 20 met BG (lenen, schuld, sparen), LPD 21 = BG (inkomsten en uitgaven).
- Bij LPD 10 met BG is er afbakening toegevoegd (bedrog, fraude).
- Het doel BG bij LPD 19 is aangepast.

De wenken bij de betreffende doelen zijn indien nodig aangepast.

Overzicht:

Oorspronkelijk LPD	Nieuw LPD	Wijzigingen
Ik als persoon		
1	1	
2	2	Keuzeproces: formulering aangepast
/	3	Toevoeging doel: mentale en lichamelijke ontwikkelingen binnen de puberteit
3	4	Toevoeging in doelzin: in het kader van hun welbevinden
4	5	
5	6	Toevoeging aspecten m.b.t. seksuele gezondheid in doel en afbakening
6	/	Leerplandoel over mediagebruik verwijderd
/	7	Toevoeging doel: positieve en negatieve aspecten van verslaving
7	8	
8	9	Verwijdering afbakening, toevoeging 'rekening houdend met beschikbare middelen' in doelzin
9	10	Toevoeging afbakening 'stappen om bedrog en fraude te voorkomen, te herkennen en adequaat te handelen'
Ik en mijn relatie met de ander(en)		
10	11	Toevoeging 'fase van puberteit' in doelzin
11	12	
12	13	Verwijdering gedeelte over evalueren in doelzin
/	14	Toevoeging doel relationele en seksuele integriteit
13	15	
14	16	
15	/	Leerplandoel over pesten verwijderd
16	17	
17	18	
18	19	Aanpassing doelzin: toevoeging 'prijs inclusief bijkomende kosten', 'reële en gecreëerde behoeften', verwijdering: 'beïnvloedende factoren en mogelijke gevolgen ervan'.
19	20	Toevoeging gedeelte uit afbakening (sparen, rente) aan doelzin.
20	21	Toevoeging 'op korte en lange termijn', 'in gesimuleerde situaties' en 'eigen budget'
Ik en de wereld		
21	22	
22	23	

23	24	Verwijdering 'rechten en plichten' en vrijheid en gelijkheid' uit doelzin
24	25	
25	26	
26	27	
27	28	Verwijdering 'handelondernemingen' in doelzin
28	29	
29	30	Verwijdering 'verschillende perspectieven' in doelzin
30	31	
31	32	
32	33	
33	/	Leerplandoel met begrippen verwijderd
34	34	Toevoeging tijdsbegrippen in afbakening
35	35	
36	36	
37	37	Toevoeging soorten bronnen in doelzin
38	38	
39	/	Leerplandoel over kunst- en cultuuruitingen verwijderd
40	39	Verwijdering afbakening

Basisgeletterdheid

Oorspronkelijk LPD	Nieuw LPD	Wijzigingen
Ik als persoon		
8 - BG	9 - BG	'Eigen budget en gezinsbudget' vervangen door 'beschikbare middelen' in doelzin
9 - BG	10 - BG	Toevoeging afbakening 'stappen om bedrog en fraude te voorkomen, te herkennen en adequaat te handelen'
Ik en mijn relatie met de ander(en)		
17 - BG	18 - /	Basisgeletterdheid verwijderd bij LPD18
18 - BG	19 - BG	Aanpassing doelzin: toevoeging 'reële en gecreëerde' bij behoeften', verwijdering: 'beïnvloedende factoren'
19 - /	20 - BG	Toevoeging doel basisgeletterdheid: 'De leerling licht de mogelijke risico's van lenen en schuld en de voordelen van sparen toe'
20	21	Toevoeging doel basisgeletterdheid: 'de leerling geeft voorbeelden van inkomsten en uitgaven op korte en lange termijn binnen de context van een (gesimuleerd) eigen en gezinsbudget'

1.7 Mens & samenleving (I-M&S-a)

De rubriek 'procedurele doelen' werd geschrapt. Dat betekent dat:

- LPD 1 (onderzoeken) is geschrapt;
- LPD2 (een eigen mening onderbouwen) is verplaatst naar de rubriek Ik als persoon (LPD 11).

Ten gevolge van de ontwikkeling van een graadoverstijgend Gemeenschappelijk funderend leerplan zijn volgende doelen of aspecten toegevoegd:

- LPD 3: mentale en lichamelijke ontwikkelingen binnen de puberteit;
- LPD 6: toevoeging 'seksuele gezondheid' (gezonde levensstijl);

- LPD 7: positieve en negatieve aspecten van verslaving;
- LPD 12: toevoeging ‘fase van de puberteit’;
- LPD 16: relationele en seksuele integriteit.

Met het oog op vereenvoudiging is de formulering van volgende doelen, elementen uit doelen of afbakening aangepast:

- LPD 2 (keuzeproces)
- LPD 9 (budgettaire keuzes)
- LPD 10 (betaalmiddelen en verkoopkanalen)
- LPD 15 (groepsopdracht)
- LPD 17 (sociale vaardigheden)
- LPD 21 en 22 (prijs, verkooppraktijken ...)
- LPD 23 (lenen en sparen)
- LPD 24 (gezinsbudget)
- LPD 29 (duurzaamheid).

Met het oog op vereenvoudiging is een doel of een onderdeel van de opsomming is geschrapt:

- LPD 8 (mediagebruik en risico voor gezondheid)
- LPD 20: onderdeel respectvol reageren bij pest- en uitsluitingsgedrag.

Doelen basisgeletterdheid:

- Het doel ‘De leerling maakt budgettaire keuzes rekening voor zichzelf en houdt daarbij rekening met een eigen budget en een gezinsbudget’ onderliggend aan het oorspronkelijke leerplandoel LPD 10 is opgedeeld en wordt voortaan gerealiseerd via:
 - LPD 9 = BG ‘De leerlingen maken budgettaire keuzes voor zichzelf rekening houdend met beschikbare middelen’
 - LPD 23 met BG ‘De leerling licht de mogelijke risico’s van lenen en schuld en de voordelen van sparen toe’
 - LPD 24 met BG ‘De leerling geeft voorbeelden van inkomsten en uitgaven op korte en lange termijn binnen de context van een (gesimuleerd) eigen en gezinsbudget.’
- De formulering van ‘De leerling verklaart zijn keuzegedrag bij aankopen rekening houdend met zijn behoeften en beïnvloedende factoren’ is aangepast naar ‘De leerling verklaart zijn keuzegedrag bij aankopen rekening houdend met zijn reële en gecreëerde behoeften’ en is enkel gekoppeld aan LPD 22.
- Aan het doel ‘De leerling licht de veiligheid, risico’s en kosten verbonden aan het gebruik van betaalmiddelen en verkoopkanalen toe’ is een afbakening toegevoegd, met name ‘Stappen om bedrog en fraude te voorkomen, te herkennen en adequaat te handelen’.

De wenken bij de betreffende doelen zijn indien nodig aangepast.

Overzicht:

Oorspronkelijk LPD	Nieuw LPD	Wijzigingen
1		geschrapt
2	11	
3	1	
4	2	Doelzin aangepast

	3	Nieuw vanuit GFL: puberteit
5	4	Doelzin licht gewijzigd
6	5	
7	6	Toevoeging seksuele gezondheid vanuit GFL
8	-	geschrapt
-	7	Nieuw vanuit GFL: verslavingen
9	8	
10	9	Afbakening + BG
11	10	
(2)	11	
12	12	
13	13	
14	14	
15	15	Opsomming verfijnd
-	16	Toevoeging doel relationele en seksuele integriteit vanuit GFL
16	17	
17	18	
18	19	
19	20	Aanpassing doelzin, pesten geschrapt
20	21	
21	22	Aangepaste doelzin + BG
22	23	Aangepaste doelzin +BG
23	24	Aangepaste doelzin + BG
24	25	
25	26	Licht aangepaste doelzin
26	27	
27	28	
28	29	Opsomming aangepast
29	30	

1.8 Natuurwetenschappen (I-Nat-a), Natuur en ruimte (I-NaRu-b), Natuur, ruimte & techniek (I-NRT-a, I-NRT-b)

In de leerplannen Natuurwetenschappen A-stroom (I-Nat-a), Natuur en ruimte B-stroom (I-NaRu-b), Natuur, ruimte & techniek A- en B-stroom (I-NRT-a, I-NRT-b) zijn de volgende aanpassingen doorgevoerd.

- De aparte doelen rond onderzoeksvaardigheden zijn samengebracht in een meer overkoepelend doel (LPD 1) waarbij een aantal deelvaardigheden opgenomen zijn in de afbakening. De pedagogisch-didactische aanpak rond het aanleren van onderzoeksvaardigheden blijft evenwel ongewijzigd.
- Het aantal overkoepelende STEM-doelen is gereduceerd om de implementatie ervan overzichtelijker te maken.
- De term ‘procedurele doelen’ is vervangen door inhoudsoverschrijdende ‘STEM-doelen’ en de term conceptuele doelen is vervangen door ‘inhoudsgebonden doelen’.
- Er is minder gemeenschappelijkheid in STEM-doelen voor aparte leerplannen Natuurwetenschappen, Techniek en vooral Aardrijkskunde; binnen de component Ruimte is er meer aandacht voor systeemdenken en systeemanalyse van een landschap en minder aandacht voor onderzoeken als systematiek.
- Basisgeletterdheid is niet meer gekoppeld: het wordt opgenomen in het vak Wiskunde.
- Omgaan met grootheden en eenheden: scherpere aflijning van doelzinnen en afbakening voor Wiskunde-Techniek-Natuurwetenschappen (wordt geduid in de wenken bij dit doel).
- Het doel rond duurzaamheid en 3P's wordt alleen gekoppeld aan Aardrijkskunde.

- Bij inhoudelijke doelen: het gaat voor Natuur en Techniek vooral over een reductie van de afbakening door het aanpassen van doelzin en wenken; voor Ruimte zijn er meer ingrijpende wijzigingen.

Onderstaand overzicht is niet bedoeld als exacte inventaris van alle wijzigingen. Een aantal wijzigingen is het gevolg van meerdere operaties. Zeker de component Ruimte en een aantal STEM-doelen hebben belangrijke aanpassingen ondergaan. Dit overzicht biedt in combinatie met het vergelijkend overzicht (oorspronkelijke leerplandoelen - nieuwe leerplandoelen) een goede oriëntatie op de veranderingen in de nieuwe leerplannen.

Overzicht

Wijzigingen in leerplannen (nummers leerplandoelen verwijzen naar versie januari 2022)				
	I-NRT-a	I-Nat-a	I-NRT-b	I-NaRu-b
Wijziging van doelzin en/of afbakening Bij verschuivingen van elementen in doelzin of afbakening naar wenken: leerplandoelnummer staat in het vet.				
STEM (inhoudsoverschrijdende doelen)	1; 2; 3; 4; 5; 6; 7; 8; 11; 12; 13; 14; 15; 16;	1; 2; 3; 4; 5; 7	1; 2; 3; 4; 7; 8; 11; 14; 15;	1; 2; 3; 4; 7;
Inhoudsgebonden doelen	18; 19; 20; 21; 24; 25; 27; 29; 30; 34; 37; 46; 50; 51; 53; 57; 59; 60; 64; 65; 67; 72; 79;	9; 12; 13; 22; 24; 25; 33; 34; 39;	18; 36; 41; 43; 44; 47; 48; 49;	15; 16; 19; 20; 29; 36;
Bijvoegen van/ schrappen van/ extra LPD				
STEM	1	1	1	1
Inhoudsgebonden doelen				
Pop-ups weg: naar afbakening of wenk				
STEM	6;	5;		
Basisgeletterdheid verwijderd				
STEM	1; 3	1; 3;	1; 7;	1; 7;

Wijzigingen leerplannen A- en B-stroom (vergelijking oorspronkelijk en nieuw)			
I-NRT-a		I-Nat-a	
Oorspronkelijk LPD	Nieuw LPD	Oorspronkelijk LPD	Nieuw LPD
1	1	1	1
2	1	2	1
3	1	3	1
4	2	4	2
5	niet opgenomen	5	3
6	1	6	niet opgenomen
7	1	7	1
8	1	8	1
9	1	9	1
10	4	10	1
11	6	11	7

12	5	12	niet opgenomen
13	7	13	4
14	3	14	5
15	11	15	6
16	12	16	8
17	13	17	9
18	14	18	10
19	15	19	11
20	16	20	12
21	9	21	13
22	8	22	14
23	66	23	15
24	10	24	16
25	17	25	17
26	18	26	18
27	19	27	19
28	20	28	20
29	21	29	21
30	22	30	22
31	23	31	23
32	24	32	24
33	25	33	25
34	26	34	26
35	27	35	27
36	28	36	28
37	29	37	29
38	30	38	30
39	31	39	31
40	32	40	32
41	33	41	33
42	34	42	34
43	35	43	35
44	36	44	36
45	8	45	37
46	37	46	38
47	38	47	39
48	39	48	40
49	40		
50	41		
51	42		
52	43		
53	44		
54	45		
55	46		

56	47
57	48
58	49
59	50
60	51
61	52
62	53
63	55
64	54
65	54 - 55
-	56
66	57
67	58
68	59
69	60
70	61
71	63
72	62
73	64
74	65
-	66
75	67
76	68
77	69
78	70
79	71
80	72
81	73
82	74
83	75
84	76
85	77
86	78
87	79
88	80
89	81
90	82

I-NRT-b		I-NaRu-b	
Oorspronkelijk LPD	Nieuw LPD	Oorspronkelijk LPD	Nieuw LPD
1	1	1	1
2	1	2	1
3	1	3	1

4	2	4	2
5	niet opgenomen	5	3
6	1	6	niet opgenomen
7	1	7	1
8	4 en 5	8	1
9	7	9	4 en 5
10	6	10	7
11	3	11	6
12	11	12	9
13	12	13	8
14	13	14	17 en 18
15	14	15	10
16	15	16	11
17	9	17	12
18	8	18	13
19	18 en 42	19	14
20	10	20	15
21	16	21	16
22	17	22	19
23	18	23	20
24	19	24	21
25	20	25	22
26	21	26	23
27	22	27	24
28	23	28	25
29	24	29	26
30	25	30	27
31	26	31	28
32	27	32	29
33	28	33	30
34	29	34	31
35	30	35	32
36	31	36	33
37	32	37	34
38	33	38	18
39	34	39	35
40	35	40	36
41	36		
42	37		
43	38		
44	39		
45	40		
46	41		
47	43		

48	44
49	45
50	46
51	47
52	48
53	49

1.9 Wiskunde (I-Wis-a)

In het leerplan Wiskunde A-stroom zijn volgende aanpassingen doorgevoerd:

- opdeling en naamsverandering van eerste rubriek 'Procedurele doelen' in twee rubrieken 'Problemen oplossen' en 'Wiskundig redeneren, argumenteren en communiceren';
- bepaalde procedurele doelen zijn niet langer opgenomen als apart LPD (oorspronkelijke LPD 1,6,8,9,10,12), soms opname als afbakening bij een ander LPD;
- extra doel over gebruik van ICT in rubriek 'Problemen oplossen' is toegevoegd (LPD 4); alle verwijzingen naar ICT in de inhoudelijke doelen zijn weggehaald uit de doelzin of afbakening;
- doel over grootheden en eenheden is verplaatst van rubriek 'Meetkunde & metend rekenen' naar 'Problemen oplossen';
- twee inhoudelijke doelen zijn geschrapt: symmetrie in ruimtefiguren herkennen in rubriek 'Meetkunde & metend rekenen' (oorspronkelijk LPD 33) en soorten data onderscheiden in rubriek 'Data & onzekerheid' (oorspronkelijk LPD 44);
- overige veranderingen in LPD: o.a. andere formulering van doelzin of afbakening, opname van afbakening als wenk.

Overzicht:

Oorspronkelijk LPD	Nieuw LPD
1	(geen apart LPD meer → deel van LPD 1)
2	1
3	5
4	6
5	7
6	(geen aparte LPD meer → deel van LPD 8)
7	8
8	(geen aparte LPD meer → deel van LPD 8)
9	(geen apart LPD meer)
10	(geen apart LPD meer → deel van LPD 1)
11	2
12	(geen apart LPD meer, maar kan gelinkt worden aan LPD 4 waar het hulpmiddel ICT centraal staat)
13	9
14	10
15	11
16	12
17	13
18	14
19	15
20	16
21	17
22	18
23	19
24	20
25	21

26	22
27	23
28	24
29	25
30	26
31	27
32	28
33	(geen apart LPD → wenk bij LPD 26)
34	3
35	29
36	30
37	31
38	32
39	33
40	34
41	35
42	36
43	37
44	(geen apart LPD → wenk bij LPD 38)
45	38
46	39
47	40
48	41
49	42

Doelen basisgeletterdheid (cijfer- en grafische vaardigheid):

- In alle doelen basisgeletterdheid zijn er kleine veranderingen. Het betreft gewijzigde formuleringen van de doelzin of afbakening, of de opname van delen van de afbakening in een wenk.
- De koppeling met bovenliggende leerplandoelen is gewijzigd.
 - De doelen BG ‘De leerling hanteert maatgetallen en eenheden van grootheden’ en ‘De leerling haalt informatie uit diagrammen: staafdiagram, cirkeldiagram, lijndiagram’ worden niet langer opgenomen in het leerplan Natuur, Ruimte en Techniek.
 - Het doel BG ‘De leerling voert met behulp van ICT bewerkingen uit’ staat nu onder vier leerplandoelen (LPD 2, 12, 13, 14) i.p.v. twee leerplandoelen.
 - Het doel BG ‘De leerling gebruikt wiskundige verhoudingen met inzicht in gelijkwaardige wiskundige verhoudingen’ staat nu onder het leerplandoel over het bepalen van de evenredigheidsfactor (LPD 36) i.p.v. het leerplandoel over recht evenredige en omgekeerd evenredige verbanden (LPD 35 in nieuwe nummering; LPD 41 in oude nummering). De wenk ‘In de A-stroom is de link met het bovenliggende leerplandoel minder duidelijk. Bij recht evenredige grootheden is de verhouding een (evenredigheids)constante en is inzicht in gelijkwaardige verhoudingen dus wel nodig’ werd bovendien toegevoegd.

1.10 Wiskunde (I-Wis-b)

In het leerplan Wiskunde B-stroom zijn volgende aanpassingen doorgevoerd:

- naamsverandering van eerste rubriek ‘Procedurele doelen’ in rubriek ‘Problemen oplossen’;
- bepaalde procedurele doelen zijn niet langer opgenomen als apart LPD (oorspronkelijke LPD 1,3,4,6), soms opname als afbakening;
- een inhoudelijk doel is geschrapt: werkelijke grootte berekenen a.d.h.v. schaal in rubriek ‘Algebra’ (oorspronkelijk LPD 28);

- overige veranderingen in LPD: o.a. andere formulering van doelzin of afbakening, opname van afbakening als wenk.

Overzicht:

Oorspronkelijk LPD	Nieuw LPD
1	(geen apart LPD meer → deel van LPD 1)
2	1
3	(geen apart LPD meer)
4	(geen apart LPD meer)
5	4
6	(geen apart LPD meer → deel van LPD 1)
7	2
8	3
9	5
10	6
11	7
12	8
13	9
14	10
15	11
16	12
17	13
18	14
19	15
20	16
21	17
22	18
23	19
24	20
25	21
26	22
27	23
28	(geen apart LPD meer → wenk bij LPD 23)
29	24
30	25
31	26
32	27
33	28
34	29

Doelen basisgeletterdheid (cijfer- en grafische vaardigheid):

- In alle doelen basisgeletterdheid zijn er kleine veranderingen. Het betreft gewijzigde formuleringen van de doelzin of afbakening, of de opname van delen van de afbakening in een wenk.
- De koppeling met bovenliggende leerplandoelen is gewijzigd.
 - De doelen BG ‘De leerling hanteert maatgetallen en eenheden van grootheden’ en ‘De leerling haalt informatie uit diagrammen: staafdiagram, cirkeldiagram, lijndiagram’ worden niet langer opgenomen in het leerplan Natuur, Ruimte en Techniek.
 - Het doel BG ‘De leerling voert met behulp van ICT bewerkingen uit’ staat nu onder vier leerplandoelen (LPD 2,8,9,10) i.p.v. één leerplandoel.

2 Basisopties

2.1 Economie en organisatie A-stroom (I-EcOr-a)

Er zijn geen grote inhoudelijke aanpassingen.

De oorspronkelijke procedurele leerplandoelen 1, 2 en 3 zijn geschrapt, leerplandoel 5 (toepassen van digitale vaardigheden) kreeg een plaats onder rubriek 4.6 'ICT binnen economische processen'. Het oorspronkelijke leerplandoel 4 (nu 1) i.v.m. het toepassen sociale en communicatieve vaardigheden is behouden, heel wat andere leerplandoelen bieden kansen om die vaardigheden in te oefenen.

De (minimale) inhoudelijke aanpassingen betreffen de oorspronkelijke leerplandoelen 10 (nu 6), 11 (nu 7) en 17 (nu 13). Deze aanpassingen zijn conform de aanpassingen in het leerplan van de basisoptie Economie en organisatie voor de B-stroom.

2.2 Economie en organisatie B-stroom (I-EcOr-b)

Voor het leerplan Economie en organisatie B-stroom zijn er grotere inhoudelijke aanpassingen waarmee we hopen tegemoet te komen aan de bezorgdheid rond de wellicht te hoge graad van complexiteit van sommige leerplandoelen.

De oorspronkelijke procedurele leerplandoelen 1, 2 en 3 zijn geschrapt, leerplandoel 5 (toepassen van digitale vaardigheden) kreeg een plaats onder rubriek 4.6 'ICT binnen economische processen'. Het oorspronkelijke leerplandoel 4 (nu 1) i.v.m. het toepassen van sociale en communicatieve vaardigheden is behouden, heel wat andere leerplandoelen bieden kansen om die vaardigheden in te oefenen.

De inhoudelijke aanpassingen situeren zich in de onderdelen 'De consument in de samenleving', 'De onderneming in de samenleving' en 'De overheid en de samenleving'. In de rubriek 'Ondernemingszin en ondernemerschap' is een leerplandoel rond de marketingmix toegevoegd (toepassingsgericht) en is de formulering van het leerplandoel i.v.m. het ondernemend project ietwat gewijzigd. De wenken zijn aangepast.

Overzicht:

Oorspronkelijk LPD	Nieuw LPD
1	geschrapt
2	geschrapt
3	geschrapt
4	LPD 1
5	LPD 23
6	LPD 2
7	LPD 3
8	LPD 4
9	LPD 5
10	LPD 6
11	LPD 7
12	LPD 8
13	LPD 9
14	LPD 10
15	LPD 11
16	LPD 12 + LPD 13
	LPD 14 (nieuw)
17	LPD 15
18	LPD 16

19	LPD 17
20	LPD 18
21	LPD 19
22	LPD 20
23	LPD 21
24	LPD 22
25	LPD 24
26	LPD 25
27	LPD 26

2.3 Klassieke talen A-stroom (I-KITa-a)

Omwille van consistentie met het leerplan van de tweede graad is er een inhoudelijke aanpassing doorgevoerd in LPD 5, 7, 35, 37: het actief reproduceren van modellen als nuttige tussenstap is toegevoegd in een wenk.

2.4 Maatschappij en welzijn A-stroom (I-MaWe-a) overall

Er is geen onderscheid meer tussen transversale en inhoudelijke doelen waardoor het bestaan van procedurele doelen overbodig geworden is. Dat betekent voor het leerplan Maatschappij en welzijn A-stroom dat:

- LPD 1 (onderzoeken), LPD 3 (eigen mening), LPD 4 (vakterminologie), LPD 5 (digitale vaardigheden) en LPD 7 (aspecten in contexten waarin maatschappij en welzijn een rol spelen) zijn geschrapt;
- LPD 2 (sociale en communicatieve vaardigheden) en LPD 6 (reflectievaardigheden) zijn geïntegreerd in de rubriek Sociaal gedrag en maatschappelijke fenomenen, respectievelijk LPD 9 en 11;
- de wenken bij meerdere leerplandoelen zijn aangepast in functie van het schrappen van de procedurele doelen.

Overzicht:

Oorspronkelijk LPD	Nieuw LPD
1	geschrapt
2	geïntegreerd in LPD 9
3	geschrapt
4	geschrapt
5	geschrapt
6	11
7	geschrapt
8	1
9	2
10	3
11	4
12	5
13	6
14	7
15	8
16	9
17	10
(6)	11
18	12
19	13
20	14
21	15

2.5 Maatschappij en welzijn B-stroom (I-MaWe-b)

Er is geen onderscheid meer tussen transversale en inhoudelijke doelen waardoor het bestaan van procedurele doelen overbodig geworden is. Dat betekent voor het leerplan Maatschappij en welzijn B-stroom dat:

- LPD 1 (onderzoekende houding), LPD 4 (vakterminologie), LPD 6 (eigen mening), LPD 7 (digitale vaardigheden) zijn geschrapt;
- LPD 9 overbodig is geworden door het werken met interessegebieden (versobering);
- LPD 2 (methodisch handelen) en LPD 3 (milieubewust, veilig, hygiënisch, ergonomisch en economisch handelen) zijn geïntegreerd in de rubriek Persoonlijke en gezonde levensstijl: respectievelijk in de afbakening bij LPD LPD3 en in de wenk bij LPD 6;
- LPD 5 (sociale en communicatieve vaardigheden) en LPD 8 (reflectievaardigheden) zijn geïntegreerd in de rubriek Sociaal gedrag en maatschappelijke verschijnselen, respectievelijk LPD 8 en 9.

De wenken bij meerdere leerplandoelen zijn aangepast in functie van het schrappen van de procedurele doelen.

De pop-up kreeg de benaming 'Inspiratie'.

Overzicht:

Oorspronkelijk LPD	Nieuw LPD
1	geschrapt
2	geïntegreerd in afbakening in LPD 3
3	geïntegreerd in afbakening LPD 3
4	geschrapt
5	geïntegreerd in LPD 8
6	geschrapt
7	geschrapt
8	LPD 9
9	geschrapt
10	LPD 1
11	LPD 2
12	LPD3
13	LPD 4
14	LPD 5
15	LPD 6
16	LPD 7
17	LPD 8
(8)	LPD 9
18	LPD 10
19	LPD 11
20	LPD 12

2.6 Voeding en horeca A-stroom (I-VoHo-a)

Volgende procedurele doelen zijn geschrapt als leerplandoel en geïntegreerd bij de wenken van bestaande leerplandoelen:

Oorspronkelijk LPD	Nieuw LPD
1 De leerlingen voeren een onderzoek uit bij een realisatie in de context voeding en horeca.	Zie bestaande wenken in LPD m.b.t. materialen en grondstoffen, technieken/planning/organisatie.

2 De leerlingen onderbouwen een eigen mening.	Zie bestaande wenken in LPD creaties, gezondheidsgedrag, duurzaamheid.
3 De leerlingen gebruiken vakterminologie op een correcte manier.	Wenk toegevoegd bij LPD 'De leerlingen gebruiken de gepaste technieken bij bereiden en bedienen.'
5 De leerlingen onderscheiden aspecten in contexten waarin voeding en horeca een belangrijke rol speelt.	Zit voldoende vervat in LPD (zie inleiding, afbakening), Logiesverstrekking toegevoegd bij wenk 'Inn bereiden en bedienen voeding en dranken', wenk toegevoegd bij laatste LPD.
6 De leerlingen passen digitale vaardigheden functioneel toe.	Slechts verwijzing in 1 wenk, wenk toegevoegd bij LPD beschrijven grondstoffen, zie ook verwijzing naar GLI in inleiding.

Volgend procedureel doel is verplaatst naar een andere rubriek:

Oorspronkelijk LPD	Nieuw LPD
4 De leerlingen passen sociale en communicatieve vaardigheden toe.	Is eerste leerplandoel in rubriek Sociale contacten en communicatie.

Door die wijzigingen is de nummering van de leerplandoelen aangepast.

Overzicht:

Oorspronkelijk LPD	Nieuw LPD
1	geschrapt
2	geschrapt
3	geschrapt
4	16
5	geschrapt
6	geschrapt
7	1
7.1	1.1
8	2
8.1	2.1
9	3
10	4
11	5
11.1	5.1
12	6
13	7
13.1	7.1
14	8
15	9
16	10
16.1	10.1
17	11
18	12
19	13
20	14
21	15
22	17
23	18
24	19

2.7 Voeding en horeca B-stroom (I-VoHo-b)

Volgende procedurele doelen zijn geschrapt als leerplandoel en geïntegreerd bij de wenken van bestaande leerplandoelen:

Oorspronkelijk LPD	Nieuw LPD
1 De leerlingen nemen een onderzoekende houding aan bij een realisatie in de context voeding en horeca.	Zie wenk bij bereiden, plannen en organiseren, creatie, wenk en verwijzing naar onderzoeksmethode toegevoegd bij creatie.
2 De leerlingen onderbouwen een eigen mening.	Zie bestaande wenken in LPD creaties, gezondheidsgedrag, duurzaamheid.
3 De leerlingen gebruiken functionele basisbegrippen (vakterminologie) op een correcte manier.	Wenk toegevoegd bij LPD 'De leerlingen gebruiken de gepaste technieken bij bereiden en bedienen.'
5 De leerlingen onderscheiden aspecten in contexten waarin voeding en horeca een belangrijke rol speelt.	Geschrapt, zit voldoende vervat in LPD (zie inleiding, afbakening), wenk toegevoegd bij laatste LPD.
6 De leerlingen passen digitale vaardigheden functioneel toe.	Verwijzing in 2 wenken, zie ook verwijzing naar GLI in inleiding.
7 De leerlingen handelen methodisch bij het realiseren van een opdracht.	Geschrapt, toegevoegd aan wenk bij lpd 'plannen en organiseren van bereiding en bediening', technisch proces geschrapt bij lexicon.

Volgend procedureel doel is verplaatst naar een andere rubriek:

Oorspronkelijk LPD	Nieuw LPD
4 De leerlingen passen sociale en communicatieve vaardigheden toe. (integreren in rubriek Sociale contacten en communicatie).	Is eerste LPD in rubriek Sociale contacten en communicatie.

Door die wijzigingen is de nummering van leerplandoelen aangepast.

Overzicht:

Oorspronkelijk LPD	Nieuw LPD
1	geschrapt
2	geschrapt
3	geschrapt
4	15
5	geschrapt
6	geschrapt
7	geschrapt
8	1
9	2
10	3
11	4
12	5
13	6
14	7
14.1	7.1
15	8
16	9

16.1	9.1
17	10
18	11
19	12
20	13
21	14
22	16
23	17
24	18

